

Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi
Journal of Muallim Rifat Faculty of Education
ISSN: 2667-5234

Bölgesel Ekonomik Kalkınmada Öğretmenlerin Önemi:
Türkiye’de Tüm İller Üzerine Bir Araştırma

Nagihan ŞİT*, Tuba SAMANLIOĞLU, Mesut GÖNÇ*****

Makale Bilgisi	ÖZET
<i>Geliş Tarihi:</i> 05.12.2025	Öğretmenler, eski zamanlardan bu yana tüm ülkeler için eğitim sürecinin en önemli yapı taşıdır. Öğretmenler hem şuurulu ve okuryazarlığı yüksek bireyler yetiştirerek o ile katkı sağlayacağı gibi hem de elde ettikleri gelirleri optimal bütçe ilkelerine göre hareket ettiklerinde il ekonomisine katma değer sağlayacaktır. Bu amaçla çalışmada Türkiye’de öğretmenlerin görev yaptıkları illerin ekonomik kalkınması üzerine etkisi araştırılmıştır. Çalışmanın dönemi 2014-2023 yılları arası olup Türkiye’de yer alan 81 il üzerine araştırma yapılmıştır. Çalışmanın bağımsız değişkeni illerde görev yapan toplam öğretmen sayısı, bağımlı değişkenini ise o ilin kişi başına düşen GSYİH tutarı oluşturmaktadır. Yöntem olarak dinamik panel veri analiz tekniklerinden GMM yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucunda iller genelinde öğretmen sayılarının illerin ekonomik gelişimine olumlu katkı sağladığı görülmektedir. Bu sonuçlar, öğretmenler bölgesel ekonomik kalkınmasından önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.
<i>Düzeltilme Tarihi:</i> 12.01.2026	
<i>Kabul Tarihi:</i> 25.01.2026	
<i>Basım Tarihi:</i> 31.01.2026	
	Anahtar Sözcükler: Öğretmen Sayıları, GSYİH, Türkiye, GMM

The Importance of Teachers in Regional Economic Development:
The Case of All Provinces in Turkey

Article Info	ABSTRACT
<i>Received:</i> 05.12.2025	Teachers have been the most important building block of the education process for all countries since ancient times. Teachers will contribute to the province by raising conscious and highly literate individuals, and by managing their income according to optimal budget principles, they will also add value to the provincial economy. For this purpose, the study investigated the impact of teachers' employment on the economic development of the provinces in Turkey. The study covers the years 2014-2023 and research was conducted on all 81 provinces of Turkey. The independent variable of the study is the total number of teachers working in the provinces, and the dependent variable is the GDP per capita of that province. The Dynamic Data Analysis (GMM) method, a type of dynamic panel data analysis, was used as the methodology. The analysis shows that the number of teachers across the provinces contributes positively to the economic development of those provinces. These results indicate that teachers are an important factor in regional economic development.
<i>Revised:</i> 12.01.2026	
<i>Accepted:</i> 25.01.2026	
<i>Published:</i> 31.01.2026	
	Keywords: Number of Teachers, GDP, Türkiye, GMM

* Öğretmen, Malatya 91000 Dev Öğrenci Ortaokulu, Malatya, Türkiye, nagihann.sitt@gmail.com, ORCID: 0009-0006-3460-0794.

** Öğretmen, Malatya 91000 Dev Öğrenci Ortaokulu, Malatya, Türkiye, tuba_akdas@hotmail.com, ORCID: 0009-0003-2565-6129.

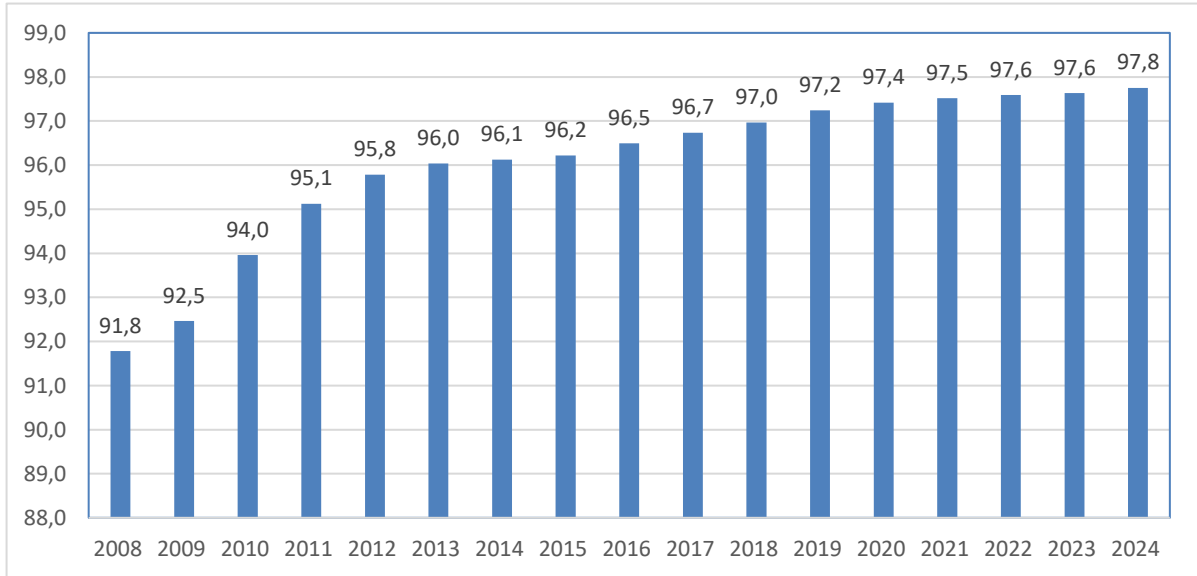
*** Okul Müdürü, Malatya 91000 Dev Öğrenci Ortaokulu, Malatya, Türkiye, mesut-gonc@hotmail.com, ORCID: 0009-0003-5185-9894

1. GİRİŞ

Ülkelerde temel hedeflerden biri olan kalkınmanın en önemli bileşenlerinden biri şüphesiz eğitimidir. Kalkınmada tüm üretim faktörleri devrede iken, beşeri sermaye teknoloji ile birlikte yıldızı parlayan üretim faktörü haline gelmiştir (Taş, 2007). Dünya nüfusu bir yandan artarken diğer taraftan ülkelerin reel ve finansal piyasalarının daha kompleks hale gelmesi, rekabetin iyice artması gibi faktörler kalifiye istihamı da ön plana çıkarmaktadır.

Eğitim sektörünün en önemli üretim faktörü şüphesiz, beşeri sermaye olan eğitimcilerdir. Tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de kalkınma planlarında eğitimin önemi ve sürdürülebilirliği vurgulanmaktadır. 11. Kalkınma Planının (2019-2023) 87. Maddesinde, Türkiye’de eğitim alanında gözle görülür olumlu gelişmelerin olduğu, yapısal reformlarla birlikte eğitim kalitesinin artırılması, kaliteli ve rekabetçi üretim için kalifiye işgücü yetiştirilmesi hususundaki eğitimin önemi vurgulanmıştır. Bu kalifiye işgücünün yetiştirilmesi de, öğretmenler sayesinde olacaktır.

Türkiye, gelişmekte olan ülkeler içerisinde Birleşmiş Milletler’in ve UNESCO’nun toplumsal fayda oluşturan birçok hedefi doğrultusunda yoğun çaba sarf ederken okuryazarlığın artması doğrultusunda gösterdiği çaba ile aynı kategorideki birçok ülkede ayrılmaktadır. Aşağıdaki grafikte Türkiye’deki okuryazarlığın gelişimi gösterilmektedir.

Şekil-1. Türkiye’de 6 Yaş Ve Üzeri Okuryazarlık Oranı

Kaynak: TÜİK, 2025

Şekil-1’de görüldüğü üzere, Türkiye’de 2008 yılında 6 yaş ve üzeri nüfusta okuryazarlık oranı %91,8 iken 2024 yılı itibariyle bu oran %97,8’e çıkmıştır. Bu oran Milli Eğitim Bakanlığı’nın açıkladığı öğretmen sayıları ile karşılaştırıldığında eşyönlü korele ilişki olduğu görülmektedir. Yani öğretmen sayısı arttıkça ülkedeki okuryazarlık oranı da artmaktadır. Bu ilişki öğretmenlerin önemini pekiştirmektedir.

Öğretmenler hem kalifiye personel yetiştirilmesi doğrultusunda öğrencileri bilgi ile donatmaktadır hem de öğretmenler görev yaptıkları bölgelerde çalışarak bölge ekonomisine ulusal ve yerel anlamda harcama ile katkı sağlamaktadır. Bu amaçla çalışmada Türkiye’de öğretmen sayılarının bölgelerin kalkınmasındaki önemi araştırılmıştır. Çalışmanın birinci

bölümünde, eğitimin önemi, eğitimin gelişmesinde öğretmenin önemi, öğretmenin ülkenin ekonomik gelişimi ve kalkınmasındaki önemi; ikinci kısımda öğretmenlerin bölgelerin veya illerin kalkınmasındaki önemi, öğretmenlerin sosyal kalkınmadaki önemi konusunda yapılmış çalışmalardan literatür özeti çıkarılarak çalışmanın özgünlüğü; üçüncü kısımda ise öğretmen sayıları ile bölgeler kalkınma arasındaki verilerden yola çıkarak analiz çalışması bulguları verilerek yorumlanacaktır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Öğretmenler, öğrencilerin bilgi sahibi olmalarının yanında toplumların ve ülke ekonomisinin gelişmesinde stratejik bir öneme sahiptir. Öğretmenler, beşeri sermayenin kaynağıdır. Bu durum, öğretmenlerle ilgili çalışmalar yapılmasına ilham oluşturmıştır. Bu konuda yapılan bazı çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

Genellikle öğretmenlerin ekonomiye bakış açısı ile ilgili çalışmalar (Torun, 2024; Gümüş ve Akhan, 2024; Çetin ve Çetin, 2023) yer almaktadır. Bunun yanında bu çalışma konusuna kısmen benzeyen ekonomik göstergeler ve eğitim değişkenleri arasındaki ilişki de araştırılmıştır. Coşkun ve Coşkun (2025) çalışmalarında ekonomik göstergeler ve eğitim göstergeleri arasındaki ilişkiyi Pearson ve Spearman korelasyon analizi ile araştırmıştır. Analiz sonucunda kişi başına düşen milli gelir ile eğitim değişkenleri arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Buna benzer çalışmalara ilişkin literatür özetleri aşağıdaki gibidir:

Cantürk (2021), çalışmasında, önemli bir ağ toplumu örneği olarak kabul edilen Twitter platformunda, kullanıcıların öğretmen maaşlarıyla ilgili Twitter ortamında kurdukları etkileşimi ve bu tür bir etkileşimi gerçekleştirirken dile getirdikleri düşünceleri analiz etmektedir. Nitel yöntemi ile veriler elde edilmiştir. Verilere göre, öğretmenlerin yaptıkları görevi gerek küresel salgın döneminde gerekse normal dönemde önemli ve değerli bulan bir çoğunluk varken, azımsanamayacak bir oranda da öğretmenlerin yaptıkları işle orantılı oranda fazla maaş aldıklarını ve ülke ortalamasının üstünde imkânlarla sahip olduklarını düşünen bir kitlenin bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ünsal (2021) çalışmasında, öğretmenlik mesleğinin tanımı, önemi ve öğretmenlerin değişen rollerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Betimsel araştırma deseni tekniği kullanılmıştır. Çıkan sonuçlara göre, toplumu şekillendiren, kültürü aktaran, öğrenci gelişimini destekleyen, öğretme ve öğrenme sürecini yöneten, mesleki bilgi gerektiren, fedakarlık ve empati gibi duyuşsal boyutu olan, mesleki gelişimin kaçınılmaz olduğu ücret karşılığı yapılan profesyonel bir meslek olarak tanımlanabilir.

Sakmurzaeva (2018) çalışmasında, dünyanın gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerini temsil eden Güney Kore ve Kırgızistan'ı karşılaştırarak eğitimin ekonomik kalkınmadaki rolünü göstermektedir. Çalışmanın sonucunda ise eğitimin, gelişmekte olan ve gelişmiş herhangi bir ülkenin sosyo-ekonomik gelişiminde büyük etkiye sahiptir. Bu çalışmada Güney Kore ve Kırgızistan karşılaştırmasında görülebilir.

Hepsiba, Subhashini, Raju ve Rao (2018) çalışmasında, günümüz toplumunda öğretmenlerin rolünün nasıl değiştiğini incelemiştir. Toplanan verileri analizi sonucunda, öğretmenlerin sadece bilgi veren değil, aynı zamanda öğrencileri geleceğe hazırlayan bir rehber olduğu sonucuna varılmıştır.

Abdioğlu ve Albayrak (2018) çalışmalarında, Türkiye için genç işsizlik, eğitim ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin, işsizlik oranı ile ekonomik büyüme arasında negatif ilişki olduğunu ortaya koyan Okun yasası çerçevesinde 1988-2015 dönemi itibarıyla araştırılması amaçlanmıştır. Pesar'an sınır testi kullanılmıştır. Edinilen bulgular ise kısa dönemde ekonomik büyüme ve mezun sayısından genç işsiz sayısına doğru nedensellik ilişkisi olduğunu göstermiştir.

Sarıca (2018) çalışmasında, destekleme ve yetiştirme kurslarıyla ilgili öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Burada durum çalışma desenini kullanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ise öğretmenlerin kurslar hakkındaki genel düşüncelerinin olumlu olduğu, öğrenciler açısından ise kursların önemli bir öğrenme ortamı olduğu söylenebilir.

Berkant ve Gül (2017) çalışmalarında, sendika üyesi öğretmenlerin sendikalara yönelik algılarını ve sendikalardan beklentilerini belirlemektir. Veri toplama yöntemini kullanarak bu sonuçlara varmıştır. Çalışma sonucunda öğretmen görüşlerine göre sendikaların eğitim-öğretime katkısının ise çok sınırlı olduğu, bu katkının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Köprücü ve Sarıtaş (2017) çalışmalarında, Türkiye'de eğitimin ekonomik büyüme üzerindeki olası etkisini açıklamaya çalışmaktır. Toda-Yamamoto, Granger testi kullanılmıştır. Elde edilen test sonuçlarına göre, 1980-2013 döneminde eğitim düzeyindeki artışın kişi başına düşen geliri artırdığı görülmektedir.

Dinç ve Acun (2017) çalışmalarında, sosyal bilgiler dersinde ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili konuların öğretiminde güncel olayların hangi amaçlarla ve nasıl kullanılabileceğine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Nitel arama yöntemi kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre öğretmenler, yaşlarının küçük olması ve önceki öğrenmelerinin sınırlılığından dolayı birçok öğrencinin ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili kavramlarla algılayıp anlayamadığını düşünmektedir.

Uygun (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışma, Türkiye'de her yıl 24 Kasım'da kutlanan Öğretmenler Günü dolayısıyla basına yansıyan öğretmenlik mesleğine ilişkin sorunların betimsel düzeyde analiz edilmesini amaçlamaktadır. 1981'den bu yana toplumsal ve kültürel bir ritüel hâline gelen bu gün, öğretmenlik mesleğinin kamusal algısının görünür hâle geldiği özel bir zaman dilimi niteliği taşımaktadır. Araştırmada örneklem yöntemi kullanılmış ve belirli medya organlarında yer alan haberler, öğretmenlik mesleğine ilişkin güncel tartışmaların ve sorun alanlarının nasıl çerçevelendiğini anlamak amacıyla incelenmiştir.

Uştu, Taş ve Sever (2016) çalışmasında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışan öğretmenlerin mesleki gelişime yönelik algılarının neler olduğunu ortaya çıkarılmasını amaçlamıştır. Belirli bir örneklemden detaylı görüşler almak amacıyla olgu bilim(fenomenoloji) deseni örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise tüm öğretmenlerin üniversitede mesleki gelişimle ilgili bir ders almadıkları ortaya çıkmış ve öğretmenlerin en çok ihtiyaç duyduğu mesleki gelişimle ilgili eğitimlerin; iletişim, bilişim teknolojileri, öğretim yöntem ve teknikleri, öğrenci psikolojisi ve beden dili gibi eğitimler olduğu ortaya çıkmıştır.

Uçan ve Yeşilyurt (2016) çalışmalarında, 2006-2015 dönemi verileri ile Türkiye'de yapılan eğitim harcamaları ile aynı dönemde ortaya çıkan ekonomik büyüme arasındaki nedenselliğini araştırmışlardır. Yapılan çalışmanın sonucunda Türkiye'de eğitimdeki gelişmelerin ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği ve yapılan testler sonucunda uzun dönemde büyüme ve eğitim

harcamaları arasındaki ilişkiyi doğrulayan sonuçların yanında eğitim harcamaları ve büyüme arasında çift taraflı nedensellik olduğu görülmüştür.

Ünsal ve Korkmaz (2016)'da çalışmalarında, Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim destekleme ve yetiştirme kurslarında görev alan öğretmenlerin, söz konusu kurslara ilişkin görüşlerinden bahsetmişlerdir. Bu çalışmada kullanılan yöntem ise yapılandırılmış görüşme formudur. Bu çalışmanın sonucunda ise öğretmenler kursun işleyişi hakkında olumlu görüş belirtmekle birlikte özellikle kaynak ve doküman eksikliği ile öğrenci seçiminde belirli kriterlerin olmamasını önemli bir eksiklik olarak değerlendirmişlerdir.

Selim, Purtaş ve Uysal (2014) çalışmalarında, literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak 2000-2011 döneminde G20 ülkelerinde eğitim harcamaları (EH) ile ekonomik büyüme (GSYİH) arasındaki uzun ve kısa dönemli ilişkinin panel veri kullanılarak analiz edilmesidir. panel hata düzeltme modeli test yöntemi kullanılmıştır. Bu test sonucunda eğitim harcamaları ile ekonomik büyüme arasında, hem uzun dönemde hem de kısa dönemde pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen analizler, kısa dönem sapmalarının bir sonraki dönemde %14'ünün düzeltileceğini göstermiştir.

Pamuk ve Bektaş (2014) çalışmalarında, Türkiye'de 1998:01-2013:02 dönemi için eğitim harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki rolü incelenmiştir. Sınır testi yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular neticesinde, eğitim harcamaları ile ekonomik büyüme arasında uzun dönem ilişkisinin olmadığı sonucunda ulaşılmıştır.

Demir ve Arı (2013) çalışmalarında, Çanakkale ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin yaşadıkları sorunları ortaya çıkarmayı. Belirli bir örneklemden detaylı görüşler almak amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin en fazla önemsedikleri sorunlar, gelirin düşük olması, toplum içindeki saygınlıklarının azalması ve sıklıkla değişen eğitim ve öğretim programları-mevzuatları olarak belirlenmiştir.

Akhan (2013), ilköğretim düzeyinde öğrencilerin ekonomi okuryazarlığını geliştirmeye yönelik pedagojik yaklaşımları inceleyen bir çalışmadır. Araştırma, ulusal ve uluslararası literatürde yer alan ekonomi eğitimi uygulamalarını analiz ederek Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ders süreçlerinde kullanabilecekleri alternatif öğretim yöntemleri ve sınıf içi etkinlik önerileri sunmaktadır. Çalışma, özellikle basit ama etkili etkinliklerin öğrencilerin ekonomik kavramları anlamaları ve günlük yaşamla ilişkilendirmeleri üzerindeki dönüştürücü etkisine vurgu yapmaktadır. Bu yönüyle araştırma, Sosyal Bilgiler dersinde ekonomi okuryazarlığının güçlendirilmesine yönelik pratik ve uygulanabilir pedagojik araçlar önererek literatüre katkı sağlamaktadır.

Eriçok ve Yılcı (2013) çalışmalarında, Türkiye için ekonomik büyüme ile eğitim harcamaları arasındaki ilişkinin analiz edilmesi amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda ise Türkiye için eş bütünleşme analizine sınır testi yaklaşımı yöntemi ile yapılan analiz neticesinde ekonomik büyüme ile eğitim harcamaları arasında sadece kısa dönemde, ancak %90 güven düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çalışkan, Karabacak ve Meçik (2013) çalışmalarında, 1923-2011 dönemi için Türkiye ekonomisinde eğitimin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin ortaya konulmasıdır. Geliştirilen

eş bütünleşme analizi kullanılmıştır. Sonuç olarak, çalışmada elde edilen bulgular genel olarak eğitime, özel olarak lise ve yükseköğretim basamaklarına daha fazla kaynak tahsis edilmesinin, Türkiye'nin ekonomik gelişme sürecine önemli katkılar sağlayacağını göstermektedir.

Habacı, Karataş, Adıgüzzelli, Ürker ve Atıcı (2013) tarafından yürütülen çalışma, Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin karşı karşıya bulunduğu geleneksel ve güncel sorunları ortaya koymayı amaçlayan betimsel bir araştırmadır. Tarama modelinin kullanıldığı çalışmada öğretmenlerin mesleki statülerine, çalışma koşullarına ve mesleğin toplumsal konumuna ilişkin mevcut durum kapsamlı biçimde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin nitelikli eğitim üretimindeki belirleyici konumları nedeniyle bir ülkenin toplumsal ve ekonomik gelişiminde kritik bir rol üstlendiklerini göstermektedir. Araştırma, öğretmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve mesleki saygınlığının artırılmasının, ülkelerin kalkınmışlık düzeyiyle doğrudan ilişkili olduğunu vurgulayarak literatüre önemli bir katkı sunmaktadır.

Alali (2011), eğitim ile ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmada, eğitimin bireysel ve toplumsal düzeyde yarattığı ekonomik etkileri kuramsal bir çerçevede tartışmaktadır. Araştırma bulguları, eğitim düzeyindeki artışın işgücü verimliliğini yükselttiğini, yenilikçi kapasiteyi güçlendirdiğini ve bireylerin girişimcilik eğilimlerini desteklediğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında, eğitimin genel yaşam kalitesini artırarak toplumsal refaha katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, eğitimin ekonomik kalkınmanın temel bileşenlerinden biri olduğunu gösteren literatüre önemli bir kuramsal katkı sunmaktadır.

Erdem (2010), ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin ekonomik güçlüklerle karşılaşma düzeylerini ve bu sorunların mesleki performanslarına yansımalarına ilişkin algılarını inceleyen bir araştırmadır. Küme örnekleme yöntemiyle seçilen öğretmenlerden elde edilen veriler, Likert tipi bir ölçek aracılığıyla değerlendirilmiştir. Bulgular, öğretmenlerin ekonomik sıkıntıları yoğun biçimde deneyimlediklerini, bu sorunları sıklıkla yaşadıklarını ve ekonomik koşulların mesleki motivasyon ile performans üzerinde belirgin bir olumsuz etki yarattığını göstermektedir. Çalışma, öğretmenlerin ekonomik refahının mesleki verimlilikle yakından ilişkili olduğunu ortaya koyarak eğitim politikaları açısından önemli bir değerlendirme sunmaktadır.

Ayas (2009) çalışmada, tarihsel bir inceleme yapılmakta ve güncel bazı sorunlar ele alınıp incelemektedir. Çalışmanın sonucunda ise ana noktalar öğretmen eğitiminde hem geleneksel bazı sorunların var olduğunu hem de güncel sorunların da ortaya çıktığını göstermektedir.

Demirtaş ve Küçük (2008) çalışmalarında Kız Meslek Lisesi öğretmenlerine göre Kız Meslek Liselerinde yaşanan sorunların ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin neler olduğuna değinmişlerdir. Çalışmalarında görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise katılımcılar geneli; okullara ayrılan ödeneklerin yetersiz olduğunu ve ödeneklerin arttırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Hanushek ve Woessmann (2007) çalışmalarında, eğitim kalitesinin rolünün ekonomik refahataki eğitimin rolünden bahsediyor. Ampirik bir analiz yöntemi kullanılmıştır. Kaliteli eğitimin ekonomideki birçok alanda etkili olduğunun sonucuna varmıştır.

Gylfason (2007) çalışmada, doğal kaynakların ekonomik kalkınma üzerindeki etkilerinden ve eğitim arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Ampirik yöntem kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ise doğal kaynakların fazla olmasının, genellikle eğitim harcamalarını ve insan sermayesi

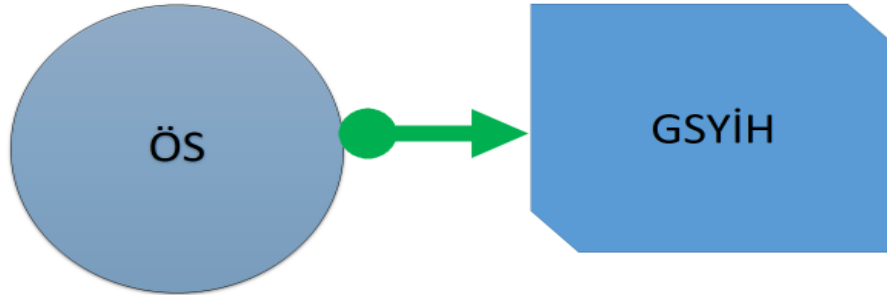
birikimini olumsuz etkileyerek ekonomik büyümeyi yavaşlatmasına sebep oluyor.

Balkar(2008) çalışmasında, aynı sınıfta öğrenim gören öğrenciler arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıkların öğrenci ilişkileri ve öğretim süreci üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Belirli bir örneklemden detaylı görüşler almak amacıyla benzeşik (homojen) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyleri, yaşadıkları sosyal çevre, kullandıkları ders kaynakları gibi sosyo-ekonomik şartların, öğrencilerin zihinsel gelişimlerindeki farklılıklarda önemli rol oynayabildiğini belirtmiştir.

Literatür taraması yapıldığında, özellikle eğitim alanında öğretmenler üzerine yapılmış birçok çalışma yer almaktadır. Ancak öğretmenlerin ekonomiye doğrudan katma değer sağlaması üzerine yapılan çalışma olmaması, bu çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Bu açıdan literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

3. YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin görev yaptıkları bölgedeki ekonomik kalkınmaya etkisinin araştırılmasıdır. Çalışmaya ait model aşağıda yer almaktadır.

Şekil-2. Çalışmaya İlişkin Model

Şekil-2’de çalışmaya ilişkin model gösterilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğretmen sayısının illere göre dağılımının bölgelere göre sayısı modelin bağımsız değişkenlerini oluştururken bu bölgelerde kişi başına düşen milli gelirin logaritmik hali ise bağımlı değişkeni oluşturmaktadır.

Tablo 1. Çalışmada Kullanılan Değişkenler

Kısaltma	Değişken Adı	Kaynak
logGSYİH	İllerde Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Tutarının Logaritmik Hali	TUİK
GSYİH	İllerde Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Tutarı	
LogÖS	İllerde Görev Yapan Toplam Öğretmen Sayısının Logaritmik Hali	MEB
ÖS	İllerde Görev Yapan Toplam Öğretmen Sayısı	

Çalışmada yöntem olarak GMM (Genelleştirilmiş Momentler Yöntemi) uygulanmıştır. Yöntem uygulamasının yalın ve anlaşılır olması, heteroskedastisiteye ve yatay kesit bağımlılığına karşı dayanıklı ve sonlu örneklemlerde daha güvenilir olması, değişkenlerin durağanlığını dikkate

almaması nedenlerinden dolayı GMM kullanılmasına karar verilmiştir (Bond vd., 2001). Ayrıca çalışmada il/ülke kesitinin (n) zaman kesitinden (t) büyük olması da yöntemin kullanılma nedenlerindendir. Çalışmaya ilişkin denklem şöyledir;

$$\log GSYİH_{i,t} = \beta_0 \cdot \log GSYİH_{i,t-1} + \beta_1 \cdot \log \ddot{O}S_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

Formülde GSYİH İllerde kişi başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Tutarının logaritmik halini, GSYİH $i,t-1$ illerde kişi başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Tutarının logaritmik halinin gecikmeli değerini, Log $\ddot{O}S$ illerde görev yapan toplam öğretmen sayısının logaritmik halini, ϵ ise hata payını ifade etmektedir.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında değişkenlere ilişkin analiz sonuç ve yorumları yer almaktadır.

Tablo 2. Değişkenlere Ait İstatistiki Değerler

Değişken	Gözlem	Ortalama	Std. sapma	Minimum	Maksimum
GSYİH	810	64608.58	71566.51	7985.316	516459.6
$\ddot{O}S$	810	13706.09	20782.06	956.0000	181174.0
logGSYİH	810	4.638483	0.357736	3.902292	5.713036
Log $\ddot{O}S$	810	3.911565	0.414186	2.980458	5.258096

Türkiye’de öğretmen sayısının en az olduğu il Tunceli iken en fazla İstanbul’dur. İl bazında kişi başına düşen GSYİH tutarı 7985 TL ile Ağrı iken en fazla 516459 ile Kocaeli’dir. Değişkenlerin ham haline bakıldığında, tutar olarak ifade edildiğinde değerlere ait standart sapma değeri çok yüksek çıkmaktadır. Bu da değişkenler arasındaki ilişkilerin sağlıklı sonuçlar vermesine yol açacaktır. Bu nedenle değişkenlerin logaritması alınarak logaritmik hali analizde kullanılacaktır.

Tablo 3. Korelasyon Matrisi

	logGSYİH	Log $\ddot{O}S$
logGSYİH	1.0000	
Log $\ddot{O}S$	0.1343	1.0000

İllerde görev yapan toplam öğretmen sayısı ile illerde kişi başına düşen GSYİH arasında eş yönlü korelasyon ilişkisi vardır.

Tablo 4. GMM Test Sonuçları

	Fark GMM			Sistem GMM		
	Katsayı	Std. Hata	Olasılık	Katsayı	Std. Hata	Olasılık
logGSYİH (-1)	1.912971	0.006678	0.0000	1.927068	0.004883	0.0000
Log $\ddot{O}S$	1.349520	0.253347	0.0000***	0.538409	0.085302	0.0000 ***
Wald	18685.88 (0.0000)			11268.73 (0.0000)		
Sargan	0.207			0.306		
AR1/AR2	0.1998 / 0.2519			0.1010 / 0.2108		

Bu sonuçlara göre Türkiye’de öğretmen sayısındaki 1 birimlik artış, kişi başına düşen GSYİH’yı % 1,35 arttırmaktadır. Bu sonuçlarına sağlaması için uygulanan Sistem GMM sonuçlarına göre Türkiye’de öğretmen sayılarında artış, o ilde kişi başına düşen GSYİH üzerinde pozitif yöne etkili olmaktadır. Türkiye’de öğretmen sayısındaki 1 birimlik artış, kişi başına düşen GSYİH’yı % 0,53 arttırmaktadır. Bu sonuçlar, eğitimin her açıdan bir büyüme motoru olduğu teorisini desteklemektedir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülke kalkınmasında önemli rol oynayan faktörlerden biri de eğitimidir. Eğitim, farklı öğretim materyalleri ve fiziksel imkânlarla gerçekleştirilse de, eğitimin temeli öğretmenlerdir. Öğretmen, müfredatta var olan bilgileri öğrenciye kanalize ederken diğer taraftan da öğrenciyi maddi ve manevi olarak hayata hazırlar. Yani hem eğitim hem öğretim neferleridir. Ayrıca öğrenciler, ekonomiye dair ilk bilgilerini de öğretmenlerden öğrenir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 81 ilde görev yapan toplam öğretmen sayısının illerin kişi başına düşen GSYİH üzerine etkisini araştırmaktır. Çalışmanın dönemi 2014-2023 olup yıllık veriler kullanılmıştır. Yöntem olarak, serilere uyum sağladığı için dinamik panel veri analiz tekniklerinden GMM yöntemi kullanılmıştır.

Hem Fark GMM hem de Sistem GMM yönteminde elde edilen sonuçlara göre; Türkiye’de öğretmen sayılarının illerde kişi başına düşen GSYİH üzerinde eş yönlü etkisinin olduğu görülmektedir. Yani illerde öğretmen sayılarında 1 birimlik artış illerde kişi başına GSYİH’yı Fark GMM sonuçlarına göre % 1,35 Sistem GMM sonuçlarına göre ise % 0,53 arttırmaktadır. Bu bulgulardan yola çıkarak, finansal okuryazarlığın ilk adımı okullarda verildiği için, öğretmenler aynı zamanda öğrencileri için birer finansal danışmandır.

Öğretmen sayısının artması, o ilde beşeri sermayeyi de güçlendirecektir. Öğrencileri tasarruf etmeye, tasarruf eden kişiyi yatırıma yönlendirecektir. Ayrıca daha iyi eğitim daha kalifiye işgücü meydana getirecektir, daha kalifiye işgücü de illerde üretkenliği ve yatırımı arttıracaktır. Doğru üretim ve yatırım sonucu gelir elde edilmesi, illerde kişi başına düşen GSYİH’nın artmasına neden olacaktır. Bu bulguların ikinci nedeni ise, illere atanan öğretmenler görev yaptıkları illerde çeşitli harcamalar yaparak o ilin ekonomik gelişimine katkı sağlayacaktır. O ile para girişini arttıracaktır. Bu da, illerde kişi başına düşen GSYİH’nın artmasını sağlayacaktır.

Öğretmenlerin ülkeye faydası sadece eğitim ve ekonomi ile ölçülemez. Kamu hizmetlerine erişim, sosyoekonomik gelişmiş düzeyi, bölgesel kalkınma, suçların önlenmesi, demografik ve planlı büyüme, aile yapısının korunması başta olmak üzere birçok açıdan katkı sağlamaktadır.

Bu bulgular ışığında, kalkınma hedefleyen ülkelerin bütçe dengesini korumak kaydıyla sınıf mevcudunu düşürerek eğitim kalitesi artırması gerekmektedir. Bu durum ayrıca sınıf sayısının artmasına, öğretmen ihtiyacının artmasına ve daha fazla öğretmen atamasına ve öğretmen sayısının artmasına imkân sağlayacaktır. Ancak burada kamu çıkarları ve bütçe dengesi göz ardı edilmeksizin politika önerileri gerçekleştirilmelidir. Öğretmen atamalarında da, bölgeler arası gelişmişlik düzeyi göz önüne alınarak düşük gelirli, göç veren ve eğitim alt yapısı zayıf olan illere daha fazla ağırlık verilmeli, tercih edilmeyen illerde görev yapan öğretmenlere ek özlük hakları verilerek cazibesi artırılmalıdır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı’nın üniversitelerden ve finansal kurum/kuruluşlardan ekonomik dersleri/seminerleri alarak öğrencinin ekonomi konusunda bilinci geliştirilmelidir.

6. KAYNAKÇA

- Abdioğlu, Z., & Albayrak, N. (2018). Genç işsizlik, eğitim ve ekonomik büyüme. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 7(13), 8-20.
- Akhan, N. E. (2013). Adım adım ekonomi okuryazarlığı: Sosyal bilgiler dersleri için alternatif yollar. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 1-36.
- Alali, W. Y. (2022). Contribution of education to economic development.
- Ayas, A. (2009). The importance of teaching profession and current problems in teacher training. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 10(3).
- Balkar, B. (2008). Öğrenciler arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıkların öğrenci ilişkileri ve öğretim süreci üzerindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 29-46.
- Berkant, H. G., & Gül, M. (2017). Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalara yönelik algıları ve sendikalardan beklentileri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 419-442.
- Bond, S., Roy, T., & Jonathan, R.W. (2001). GMM estimation of empirical growth models. *Centre for Economic Policy Research Discussion (CEPR) Discussion Papers*, 3048. ISSN 0265-8003.
- Cantürk, G. (2021). Öğretmenlerin karşılaştıkları ekonomik sorunlar ve maaş artışı talepleriyle ilgili görüşleri: Twitter analizi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 202-223.
- Coşkun, H., & Coşkun, T. (2025). Ekonomik göstergeler ile eğitim sonuçları arasındaki ilişki: PISA 2022 ve PIAAC 2023 verilerinden çıkarımlar. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 81-94.
- Çalışkan, Ş., Karabacak, M., & Meçik, O. (2013). Türkiye’de eğitim-ekonomik büyüme ilişkisi: 1923-2011 (Kantitatif bir yaklaşım). *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(21), 29-48.
- Çetin, O., & Çetin, N. E. (2023). Öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma kavramına ilişkin algıları. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(98), 2108-2116.
- Demir, M. K., & Arı, E. (2013). Öğretmen Sorunları-Çanakkale İli Örneği. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 32(1), 107-126.
- Demirtaş, B., & Küçük, M. (2008). Kız meslek liselerinin günümüzdeki sorunlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 147-159.
- Dinç, E., & Acun, A. (2017). Sosyal bilgiler dersinde ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili konuların öğretiminde güncel olayların kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(41), 29-46.

Erdem, A. R. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin karşılaştığı ekonomik sorunlar ve bu ekonomik sorunların performanslarına etkisi konusundaki görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 270-287.

Eriçok, R. E., & Yılcı, V. (2013). Eğitim harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi: Sınır testi yaklaşımı. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 8(1), 87-101.

Köprücü, Y., & Sarıtaş, T. (2017). Türkiye’de eğitim ve ekonomik büyüme: Eşbütünleşme yaklaşımı. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 77-89.

Gümüş, H. E., & Akhan, N. E. (2024). Sosyal Bilgiler ve fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik, kalkınma ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarına yönelik metaforik algılarının karşılaştırılması. *International Primary Education Research Journal*, 8(3), 359-373.

Günkör, C. (2017). Eğitim ve kalkınma ilişkisinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 3(1), 14-32.

Gylfason, T. (2001). Natural resources, education, and economic development. *European Economic Review*, 45(4-6), 847-859.

Habacı, I., Karataş, E., Adıgüzelli, F., Ürker, A., & Atıcı, R. (2013). Öğretmenlerin güncel sorunları. *Electronic Turkish Studies*, 8(6), 263-277.

Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2010). Education and economic growth. *Economics of Education*, 60(67), 245-252.

Hepsiba, N., Subhashini, A., Raju, M. V. R., & Rao, Y. P. (2018). Changing role of teachers in the present society. *International Journal of Health and Medical Sciences*, 1(1), 35-38.

MEB (2025). Öğretmen Sayısı, 25.10.2025 tarihinde <https://istatistik.meb.gov.tr/OgretmenSayisi/Index> adresinden alındı.

Pamuk, M., & Bektaş, H. (2014). Türkiye’de eğitim harcamaları ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki: ARDL sınır testi yaklaşımı. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 77-90.

Sakmurzaeva, N. (2018). The role of education in economic development: A comparison of South Korea and Kyrgyzstan. *In International Conference on Eurasian Economies*, 29-33.

Sarıca, R. (2019). Destekleme ve yetiştirme kurslarına (dyk) yönelik öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(221), 91-122.

Selim, S., Purtaş, Y., & Uysal, D. (2014). G-20 ülkelerinde eğitim harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 93-102.

Taş, U. (2007). Türkiye’de kalkınma planları ışığında eğitimin kalkınmadaki rolü. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Torun, K. T. (2024). Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Master's thesis, Necmettin Erbakan Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

TÜİK (2025). Ulusal eğitim istatistikleri, 25.05.2025 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ulusal-Egitim-Istatistikleri-2023-53444#:~:text=Okuma%20yazma%20bilen%20oran%C4%B1%20%97,99%2C2'ye%20y%C3%BCkseldi.adresinden alındı.>

TÜİK (2025). Yıllık gayrisafi yurt içi hasıla, 29.10.2025 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yillik-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-202454187#:~:text=Ki%C5%9Fi%20ba%C5%9F%C4%B1na%20GSYH%2C%202024%20y%C4%B1l%C4%B1nda,15%20bin%20325%20dolar%20oldu.adresinden alındı.>

Uçan, O., & Yeşilyurt, H. (2016). Türkiye'de eğitim harcamaları ve büyüme ilişkisi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 179-185.

Uştu, H., Taş, A. M., & Sever, B. (2016). Öğretmenlerin mesleki gelişime yönelik algılarına ilişkin nitel bir araştırma. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 15-23.

Uygun, S. (2012). Basında öğretmen sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(194), 72-91.

Ünsal, S. (2021). Öğretmenlik mesleğinin tanımı, önemi ve öğretmenlerin değişen rolleri üzerine nitel betimsel bir araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1481-1504.

Ünsal, S. & Korkmaz, F. (2016). Destekleme ve yetiştirme kurslarının işlevlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 87-117.

6. EXTENDED ABSTRACT

This study investigates the contribution of teachers to regional economic development in Turkey and underscores the strategic role of education in shaping national welfare. As a foundational component of socio-economic development, education enhances the qualitative characteristics of the labor force and promotes productivity growth. The acceleration of technological innovation, the increasing complexity of global economic structures, and intensifying international competition have collectively heightened the demand for highly skilled human capital. Within this context, teachers have assumed a role that extends beyond the conventional boundaries of knowledge transmission, becoming pivotal actors in the long-term sustainability of economic development. The gradual rise in Turkey's literacy rate—mirroring the upward trend in teacher employment—illustrates the critical importance of teachers in the accumulation of human capital. Their impact is manifested not only through improvements in students' cognitive and socio-emotional competencies but also through the localized economic activity generated by their consumption expenditures.

Employing annual data from all 81 provinces for the 2014–2023 period, the study evaluates the extent to which variations in teacher numbers influence regional income levels. The analysis utilizes the total number of teachers and the logarithmic transformation of GDP per capita as the main variables. Logarithmic transformations were applied to address the substantial dispersion and heterogeneity

observed in the raw data. A dynamic panel data approach, specifically the Generalized Method of Moments (GMM), was adopted due to its robustness in settings characterized by potential non-stationarity, large cross-sectional but relatively short temporal dimensions, and the inclusion of lagged dependent variables. This methodological choice enables the estimation process to capture both temporal dynamics and structural heterogeneity across provinces, thereby improving the reliability of the empirical results.

The econometric evidence demonstrates that teacher density exerts a statistically significant and positive effect on regional economic outcomes. According to the difference GMM estimations, a 1% increase in the number of teachers is associated with an approximate 1.35% rise in per capita income; the system GMM model suggests a smaller yet still positive elasticity of around 0.53%. The validity of the models is supported by Sargan and autocorrelation diagnostics, indicating that the instruments employed are appropriate and that the model specification is consistent. These findings align with the central propositions of human capital theory, which posits that investments in educational inputs yield substantial economic returns.

The mechanisms through which increased teacher availability contributes to regional economic development can be conceptualized along two principal dimensions. The first relates to qualitative enhancements in human capital formation. Greater teacher availability facilitates reduced class sizes, improved instructional quality, and more individualized pedagogical engagement, all of which contribute to the development of a more skilled, productive, and innovative labor force. In turn, such a labor force enhances regional competitiveness, attracts external investment, and supports sustained economic expansion. The second dimension pertains to the direct economic stimulus generated by teachers' expenditures within their local environments. As teachers participate in local markets through routine consumption of goods and services—particularly in socio-economically disadvantaged provinces—they contribute to demand-driven growth and the revitalization of local economies.

The empirical insights derived from this study yield several implications for policy design. Efforts to enhance educational quality should prioritize increasing teacher employment and reducing student-teacher ratios. Provincial development disparities should be taken into account during teacher allocation processes, and differentiated incentive structures may be necessary to encourage teacher retention in less developed or depopulating regions. Financial and social incentive packages can strengthen the attractiveness of the teaching profession in such areas. Moreover, initiatives aimed at improving students' economic awareness would benefit from targeted financial literacy programs for teachers, supported through collaborations among universities, public institutions, and financial-sector organizations.

In conclusion, the study affirms that teachers are not merely central participants in educational processes but also essential contributors to regional economic performance. The empirical findings clearly indicate that increases in teacher numbers strengthen provincial economic outcomes, thereby reinforcing the rationale for prioritizing education within long-term development strategies. Investment in the education system—and particularly in the teaching profession—carries substantial strategic value, fostering both socio-economic welfare and national economic dynamism. Future research could extend this analysis by incorporating additional occupational groups or by examining alternative explanatory variables to further illuminate the multidimensional relationship between educational inputs and regional development.

responded to the data collection tool were coded as "Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö38, Ö39, Ö40" in order to find out which answer belonged to which teacher, especially in the qualitative part.

The answers given by the teachers to the questions in the data collection tool according to their professional years of work were examined and the data obtained was analyzed. According to the ANOVA analysis results, the significance level of the difference between the groups is .98 for the first question, p value for the second question is .98, p value for the third question is .99, p value for the fourth question is .99 and p value for the fifth question is .63. Since all of these values were greater than the significance level of .05, it was observed that there was no significant difference between the groups. According to the findings of the research, although the number of those who answered the five questions correctly was generally higher than the number of those who answered incorrectly, it was observed that there were approximately 40% of teachers who gave incorrect answers in total. According to the findings of the research, it can be said that the participants have deficiencies in terms of field knowledge regarding interest issues. In order to eliminate these negative results, in-service training should be given to teachers, informative guide books should be given to eliminate the deficiencies in prior knowledge, programs should be organized to enable participants to think from various perspectives, and undergraduate level teaching programs should be organized to prevent the deficiencies in the field knowledge of teacher candidates who will be mathematics teachers in the future. It is thought to eliminate it.